

Donderdag 22 juli 1915 – ochtendeditie

De Tijd bevat de volledige tekst van de officiële verklaring, namens de Heilige Stoel door de kardinaal-staatssecretaris Gasparri nopens de gebeurtenissen in België afgelegd aan de Belgische gezant bij de Heilige Stoel, de heer Van den Heuvel. Wij ontlenen er het volgende aan:

Over het interview met Latapie zegt de kardinaal:

“Met betrekking tot de onzijdigheid van België, moet ik uwe excellentie op de meest categorische wijze bevestigen, dat de Heilige Vader aan de heer Latapie niet het antwoord heeft gegeven, dat deze heeft durven verzinnen en in zijn artikel neerschrijven.

“Ziehier de waarheid te dezen opzichte.

“De kanselier van het Duitse rijk, de heer von Bethman Hollweg, heeft de 4^e augustus 1914 in het volle parlement openlijk verklaard, dat Duitsland, door het Belgische grondgebied te overweldigen, in strijd met de internationale wetten, de onzijdigheid van België schond. In de huidige geschillen beschuldigt gewoonlijk de ene partij; de andere ontkent, en de Heilige Stoel, welke geen licht kan ontsteken door middel van een onderzoek, verkeert in de onmogelijkheid, om zich uit te spreken. In het onderhavig geval daarentegen heeft de Duitse kanselier erkend, dat de inval in België een schending was der onzijdigheid, in strijd met de internationale wetten, ofschoon hij hem gewettigd verklaarde door de militaire noodzakelijkheid. De inval in België is derhalve rechtstreeks betrokken in de woorden der consistoriale allocutie van 22 januari II., met welke de Heilige Vader luid elke onrechtvaardigheid veroordeelde, van welke zijde en krachtens welke beweegreden deze mocht bedreven zijn. In die tussentijd heeft weliswaar Duitsland enige documenten

gepubliceerd van de Belgische generale staf, waaruit het zich voorstelde, het bewijs te trekken, dat België voor de oorlog te kort was geschoten aan de plichten der onzijdigheid, en dat deze bijgevolg op het ogenblik van de inval niet meer bestond. Het komt echter de Heilige Vader niet toe, in dit geschiedkundige vraagstuk te beslissen, en een dergelijke oordeelvelling is voor zijn doel niet nodig. Zelfs indien men de Duitse opvatting goedkeurde, dan zou het nog altijd waar blijven te zeggen, dat Duitsland, volgens de bekentenis van de kanselier, in het Belgisch gebied doordrong met de wetenschap, er de neutraliteit van te schenden en bijgevolg een onrechtvaardigheid te bedrijven.”

“Met betrekking tot kardinaal Mercier schrijft de heer Latapie aan de Heilige Vader de volgende woorden toe: “Ik zal u verbaasd doen staan. Kardinaal Mercier is nooit in hechtenis genomen geweest; hij kan zich in zijn bisdom bewegen, zoals hij wenst.” Indien de heer Latapie nauwkeurig had willen zijn, had hij aldus moeten spreken:

“Kardinaal Mercier is inderdaad niet in hechtenis genomen geweest, als men dit woord in zijn eigenlijke betekenis neemt. De Heilige Stoel werd verleid dit te geloven, en om deze reden haastte hij zich, door een officiële nota, de 10^e januari II. gericht aan de gezant van Pruisen, te protesteren. Maar sedert moest hij erkennen, dat dit protest niet gegrond was, in zover dit op een eigenlijk gezegde arrestatie van kardinaal Mercier sloeg.

Werd zijne eminentie de kardinaal tenminste gedetineerd, of vastgehouden, of in zijn paleis onder huisarrest geplaatst? De 4^e januari II. 's morgens bracht de heer von Strepell, adjudant van de gouverneur-generaal van Brussel, een brief van de gouverneur aan kardinaal Mercier; hij had order op het antwoord te wachten. Volgens goed recht behield de kardinaal zich de bevoegdheid voor om later te antwoorden, tegen de avond, om tijd tot nadenken te

hebben. Ondanks het dringende, maar hoffelijke verzoek, hem door de kardinaal gedaan, om zich te verwijderen en vervolgens terug te komen, ten einde het antwoord in ontvangst te nemen, bleef de officier in het gelijkvloerse gedeelte van het bisschoppelijk paleis, terwijl hij zijn auto op de binnenplaats liet staan. Tegen het uur van het dejeuner begaf hij zich terug naar de stad. Vervolgens kwam hij in de namiddag terug, nam de brief in ontvangst en vertrok. Zo is min of meer het feit. Of men het detentie, hechtenis, aanhouding, huisarrest wil noemen, is voor de Heilige Stoel van weinig belang; zeker is, dat de Heilige Stoel, op de hoogte gebracht van hetgeen gebeurd was, niet in gebreke bleef zijn opmerkingen te maken bij de gezant van Pruisen.

“Het valt niet te ontkennen, dat men tegenover kardinaal Mercier niet die eerbied in acht heeft genomen, die men aan een prins der kerk verschuldigd is, en dat men hem niet altijd die vrijheid liet, waarop hij tot de uitoefening van zijn bisschoppelijk ambt recht had. Telkens is de Heilige Stoel als ijverig bewaker van de eer en de rechten van het Episcopaat, en bijzonderlijk van het Heilig College, niet te kort geschoten, op deze feiten de aandacht te trekken van het Duitse gouvernement, daarbij volgende de meest passende manier in deze omstandigheden, vooral waar het gold een kardinaal, zo rechtzinnig en heilig als de aartsbisschop van Mechelen.

“In verband hiermee is het nodig eraan te herinneren, dat in de morgen van de 3^e januari, een zondag, een telegram van het Duitse gouvernement kardinaal Mercier verzocht, zich in de namiddag niet naar Antwerpen te begeven, waar hij een godsdienstige plechtigheid in de kathedraal moest voorzitten. Zijne eminentie had reeds besloten om niet naar Antwerpen te gaan, maar hij beschouwde de ontvangen uitnodiging terecht als een belediging der vrijheid van zijn herderlijk ambt. Op de bemerkings van de Heilige Stoel antwoordde de Pruisische gezant, dat de uitnodiging of het verbod het gevolg was

van redenen van openbare orde, die in de bijzondere omstandigheden van het ogenblik geboden waren.

“Het moet vermeld worden dat, terwijl alle Belgische bisschoppen, die buiten het oorlogsgebied waren en zich vrij konden bewegen in hun dioceses, zijne eminentie kardinaal Mercier wegens zijn hoge waardigheid een bewijs had verkregen om zich vrij te bewegen, ook buiten zijn dioceses, behoudens zekere punten, aangegeven als zone der militaire operaties, punten, waarvoor men van ieder, de leden van het corps diplomatique niet uitgezonderd, een speciaal verlot eist. Toen hierop bovengenoemd bewijs werd ingetrokken, bracht de Heilige Stoel bezwaren in bij het Duitse gouvernement, dat aan kardinaal Mercier daarop onmiddellijk weer het privilege der vrije beweging, voorheen genoten, teruggaf.”

Men meldt uit Antwerpen aan De Tijd:

Kardinaal Mercier heeft thans officieel ter kennis gebracht, dat, indien de toestand niet verandert, de Hogeschool van Leuven in oktober aanstaande niet zal worden heropend.

Verschillende stichtingen en personen in België hebben gelden toegezegd voor de nieuwe boekerij te Leuven en het aanschaffen van nieuwe exemplaren der verbrande werken voor zover dit mogelijk is.

Donderdag 22 juli 1915 – avondeditie

Duitsland in België.

Wij lezen in de Kölnische Zeitung dat te Brussel, onder de firma Agence de la Deutsche Effecten- und Wechselbank (société anonyme

belge), een Belgische maatschappij is opgericht, met een kapitaal van 500.000 frank.

Een Vlaams priester te Ieper.

Het laatste nummer van het Belgisch Staatblad bevat de benoeming tot ridder in de Leopoldsorde van de eerwaarde heer Delaere, pastoor van de St.-Pietersparochie te Ieper. Pastoor Delaere genoot reeds voor de oorlog onder de bevolking van Zuidwest-Vlaanderen een welverdiende populariteit. Deze oorlog heeft hem gemaakt tot een held. Het koninklijk besluit dat hem riddert, zegt van hem: "dat hij zich in grenzenloze opoffering heeft toegewijd om de burgerlijke bevolking van de ongelukkige stad Ieper van het begin van november af tot de laatste beproevingen der maand april bij te staan, en dat hij aan allen zijn priesterlijke hulp met een bewonderenswaardige doodsverachting verleende, en te Ieper gebleven is te midden van de verschrikkelijkste beschietingen, om te waken op het vervoer der gekwetsten en zich zelf bezig te houden met het afleggen en begraven van de lichamen der laatste slachtoffers."

Swets en Zeitlinger's Boekhandel te Amsterdam zendt ons een brochure toe: *Les réfugiés belges taxés par les Allemands*, waarin de schrijver, de advocaat H. Anthonis, op verschillende gronden betoogt, dat de belasting, waarmee de Duitsers de uitgeweken Belgen treffen in strijd is met de Haagse conventie.

Voorts is de schrijver van mening, dat het protest van de Belgische regering gesteund moet worden door de onzijdige staten, ten einde aan de staat, die België bezet houdt, te doen begrijpen, dat hij, door aldus openlijk de internationale conventies te schenden, onder de toepassing valt van de bepaling, die er op zijn eigen verzoek in de Conventie van Den Haag van 1907 is ingelast: "De oorlogvoerende partij, die de bepalingen van dit reglement zal schenden, zal

gehouden zijn al de veroorzaakte schade te vergoeden.” Meer dan veertig volkeren, zo besluit de schrijver zijn brochure, hebben deze bepaling ondertekend; meer dan veertig protesten moesten er uitgebracht worden om de bannelingen te beschermen.